

VAN ACH EN WEE TOT AH EN O!
Verslag buitenlandse werkweek Ave-et-Auffe
13 t/m 19 september 2003

Rob Chrispijn¹ en Roel Douwes²

¹ Jodenweg 1, 8385 GP Vledderveen

² Kerklaan 86, 9717 HG Groningen

Chrispijn, R. & Douwes, R. Report on the society's 2003 foreign foray at Ave-et-Auffe, Belgium. *Coolia* 47(2): 65-71.

The Netherlands Mycological Society's annual foreign foray week was held at Ave-et-Auffe in southern Belgium from 13 to 19 September 2003. More than 700 taxa were noted, which is more than the average of the last three annual forays and more than was expected in the dry conditions. Notable finds were e.g. *Cheimonophyllum candidissimum*, *Cortinarius prasinus*, *Pluteus insidiosus*, *P. roseipes*, 40 species of *Russula*, and the larch associates *Suillus viscidus*, *S. tridentinus* and *Gomphidius maculatus*. Many other interesting and unusual species are mentioned, including *Leucocortinarius bulbiger*, the only webcap with a white spore print.

De deelnemers aan deze buitenlandse werkweek troffen elkaar op een zonovergoten zaterdagmiddag in september op de parkeerplaats van de camping voor een korte middagexcursie. Onderweg zullen de wat meer pessimistisch ingestelde mycologen zich misschien hebben afgevraagd of het wel zin had om te komen, want het had in september nog maar weinig geregend, terwijl de afgelopen zomer uitzonderlijk droog was geweest. Sinds de legendarische zomer van 1947 was het niet meer zo zonnig en droog geweest. Bijna hadden de drie zomermaanden van 2003 het absolute warmterecord gebroken. Het scheelde slechts 1/10 graad!

Blauw

Daarom was het verstandig dat we begonnen met een helling op het noorden, omdat die nu eenmaal het minst uitdrogen. Inderdaad waren er in het nabij de camping gelegen Bois Banale wat paddestoelen te vinden. In het begin vrij spaarzaam, maar allengs nam het aantal toe. Op een gegeven moment trok een luid geroep de aandacht. Dat werd eerst genegeerd. Hoewel je er geen paddestoelen mee verjaagt, is het ongebruikelijk dat er tijdens een excursie geschreeuwd wordt. Mycologen vinden dat een beetje ordinair. Daarom dachten de meesten van ons dan ook dat het geluid afkomstig was van een groepje passerende mountainbikers. Maar toen het geroep bleef aanhouden, begaf één van ons zich in de aangegeven richting en zag daar de reden van alle opwinding: een stel schitterende Spechtinktzwammen in verschillende stadia van ontwikkeling. En hij zag nog iets anders: een paar meter verderop stonden tussen beukenstrooisel een aantal paddestoeltjes waarvan hij niet had gedacht die ooit nog eens in volle glorie te mogen aanschouwen. Het waren breeksteeltjes, maar dan in een uitbundige toonzetting! Gewoonlijk staan vertegenwoordigers van dit geslacht niet bekend om hun fraaie kleuren. Maar hier groeide tussen het beukenblad *Conocybe aeruginosa* (Plaat 7, pag. 82) met drie cm grote hoedjes van een prachtig cichoreiblaauw. Deze soort heeft nog geen Nederlandse naam, maar iets als Blauw breeksteeltje ligt voor de hand. Iemand met een Anijstrechtterzwam in zijn hand merkte later op dat sommige hoedjes van dit breeksteeltje het grijsgroenblauw vertoonden van *Clitocybe odora*. Hoe dan ook, het blauw werd nog sprekender, want *Conocybe aeruginosa* bevat psilocine en na een paar

dagen ijskast waren ze knalblauw geworden, zoals dat ook bij sommige Kaalkopjes kan gebeuren.

Jaren zeventig

Ons onderkomen was camping Le Roptai in Ave-et-Auffe, die bestaat uit een verzameling simpele houten huisjes, veel stacaravans en een kampeergedeelte. Wat betreft de voorzieningen gingen we terug naar het begin van de jaren zeventig. Vroeger was het nog rustieker. Het verhaal gaat dat als je toen niet goed uitkeek je in sommige huisjes door de vloer zakte. Dat was nu verholpen. Toch konden niet alle deelnemers zoveel eenvoud waarderen. Want we willen wel terug naar de natuur van dertig of veertig jaar geleden, maar niet naar het soort sanitair dat daar bij hoort. Tijdens de werkweken in de jaren zeventig werd er na afloop van de excursies in de huisjes gedetermineerd en gemicroscopiseerd. Uitwisseling over vondsten en determinaties vond vooral plaats door bezoeken over en weer.

Nu gaf het merendeel van de deelnemers de voorkeur aan de gemeenschappelijke ruimte. Die was weliswaar wat krap, maar met enige improvisatie kon iedereen er toch een werkplek veroveren. Verder was er de gebruikelijke dagindeling: stipt om 9 uur 's morgens vertrokken de ruim dertig deelnemers in kleinere groepjes op paddestoelenjacht om dan in de loop van de middag terug te keren. Daarna werden meegenomen collecties gedetermineerd en 's avonds was er een korte bespreking van de excursies en bijzondere vondsten. Soms volgde een korte uiteenzetting over de geologie van de streek (Peter-Jan Keizer) of recent verschenen mycologische werken (Chiel Noordeloos).

Reputatie

Vroeger was het argument voor het organiseren van buitenlandse werkweken dat je op die manier een deel van de Nederlandse mycoflora kon leren kennen die je in Zuid-Limburg of de Achterhoek alleen bij uitzonderlijk gunstige weersomstandigheden, dus misschien eens in de tien jaar, kon aantreffen. In een tijd dat mensen soms vier keer per jaar met vakantie gaan, hebben mycologen een dergelijk alibi niet meer nodig. Het is natuurlijk ook zonder meer fantastisch om allerlei paddestoelen te zien die je voornamelijk uit buitenlandse plaatjesboeken kent, omdat ze in Nederland ontbreken of zeer zeldzaam zijn. Ons excursiegebied heeft wat dat betreft een reputatie hoog te houden. In de jaren zeventig is hier viermaal een werkweek georganiseerd en de lijst met bijzonderheden is lang en indrukwekkend.

Na de eerste opluchting dat er überhaupt paddestoelen te vinden waren, overviel sommigen toch een licht gevoel van teleurstelling dat veel van deze juwelen onzichtbaar zouden blijven en dat een vergelijking met dertig jaar geleden zinloos zou zijn. Er was nog een reden waarom het te betreuren was dat de weergoden in de nazomer niet voor voldoende neerslag hadden gezorgd. Voor het eerst sinds een aantal jaren waren er op een buitenlandse werkweek weer een respectabel aantal vakmycologen aanwezig. Ook enkele oude rotten krikten het kennisniveau op naar een peil dat een topjaar waardig zou zijn. Maar het stond al lang van te voren vast dat 2003 allesbehalve een topjaar zou zijn.

Famenne

Aangezien de jaren zeventig al weer ver achter ons liggen, is het misschien goed om voor de jongere Coolia-lezers dit in het zuiden van België gelegen gebied kort te beschrijven. De streek waar we zaten is vooral beroemd door z'n toeristische trekpleister: de druipsteengrotten van Han. Dit fenomeen duidt er al op dat we in een kalkgebied zitten. Ooit werden hier in het Devoon door de zee kalkrijke sedimenten afgezet. In de daarop volgende

geologische tijdperken vonden de processen van gebergtevorming, erosie en opnieuw sedimentatie plaats. Uiteindelijk bleef door erosie van de zachtere gesteenten in de depressie tussen het Maasplateau en de Ardennen een glooiend, heuvelachtig landschap over, waarin de resten van de hardere kalkgesteenten als hogere richels achterbleven. Deze smalle kalkstrook loopt net ten noorden van de Ardennen van zuidwest naar noordoost en wordt de Calestienne genoemd. Ten noorden hiervan ligt de depressie van de Famenne met overwegend zware kleiige bodems, ontstaan door verwerking van zachtere gesteenten, de zogenaamde Schievers (leisteën) die gevormd zijn in de slibrijkere delen van de oerzee. Ook deze bodems kunnen tamelijk kalkrijk zijn, maar je vindt hier niet, zoals in de Calestienne, echte kalksteenrotsen. Ten zuiden van de Calestienne liggen de uit hardere gesteenten opgebouwde, zure Ardennen.

Donkergroene eilanden

Het landschap is zeer gevarieerd. Er zijn uitgestrekte bossen met een rijke bosflora en, anders dan in de Ardennen, een hoog aandeel loofhout, o.a. eik, beuk, haagbeuk en hazelaar. Deze bossen liggen als donkergroene eilanden in een agrarisch landschap met akkers en graslanden. In sommige weilanden bloeiden grote hoeveelheden lichtpaarse Herfsttijlozen. De dorpen zijn gaaf en het is er zo buiten het toeristenseizoen on-Nederlands rustig.

In de strook met echte kalksteen vind je steile hellingbossen en diepe kloven waar de beken en riviertjes die in de Ardennen ontspringen zich in de kalk hebben uitgesleten. Op sommige plekken verdwijnen ze zelfs geheimzinnig ondergronds. Dat leidt tot een sprookjesachtig, grillig landschap. Zoals bijvoorbeeld in de Trou du Lûtons (kloof van de dwergen of aardgeesten), waar dankzij de steile noordhellingen met her en der uitsijpend water een permanent koel en vochtig klimaat heerst. Juist op dit soort plekken konden we tijdens deze werkweek bij 25 graden Celsius en elke dag zon toch nog de nodige paddestoelen vinden. De zuidhellingen van de kalkstrook leverden wel enkele karakteristieke soorten op, maar zouden bij andere weersomstandigheden ongetwijfeld veel rijker zijn geweest. De weinige kalkgraslanden die gespaard zijn gebleven en daarna niet sterk verruigd zijn of dichtgegroeid met bosopslag, stelden teleur. Voor kalkgraslandsoorten was het de afgelopen zomer duidelijk te droog geweest.

Gewapend met 'top'-kaarten, geologische kaarten en de excursielijsten uit de jaren zeventig was het dus zaak om met veel beleid de excursiedoelen te kiezen. En dan nog bleef het een gok! Maar in het algemeen boden beekdalen, liefst voorzien van steile noordhellingen, de meeste kans op succes.

Hertenzwammen

Op die eerste middagexcursie werd al duidelijk dat de mycoflora nog maar net begon te ontwaken. Dat betekent dat er relatief veel saprotrofe paddestoelen te vinden waren en nog maar weinig mycorrhizapaddestoelen. Omdat zeker de eerste dagen veel aandachtvragende geslachten, zoals gordijnzwammen, goeddeels ontbraken, was er tijd om naar minder spectaculaire paddestoelen te kijken. Dat is in de totaallijst van deze werkweek terug te zien. 17 Soorten Breeksteeltjes, 33 soorten Mycena's en 17 verschillende Franjehoeden. Onder de 20 soorten Hertenzwammen zaten zeldzaamheden als de Zwaardvishertenzwam (*Pluteus insidiosus*), zo genoemd naar z'n lang gesnauwde randcellen en *Pluteus roseipes*, die ontbreekt in het Overzicht (Arnolds *et al.*, 1995). Ook zagen we regelmatig de Goudgele hertenzwam (*P. leoninus*), plaatselijk niet zeldzaam in Nederland, maar niemand had er bezwaar tegen om deze fraaie paddestoel hier veelvuldig tegen te komen. Andere

regelmatige ontmoetingen waren er met het Heksenschermpje (*Mycena rosea*) en de Purpersnedemycena (*M. pelianthina*). De voor het beukenbos op kalkhoudende bodems zo karakteristieke Prachtmycena (*M. crocata*) vonden we pas aan het eind van de week in bescheiden aantal.

Onooglijk

Door de relatieve armoede aan paddestoelen werd er natuurlijk ook het nodige verzameld dat in goede jaren zeker versmaad zou zijn. In het Bois de Chi werd de onooglijke maar wel superzeldzame *Lyophyllum konradianum* opgeraapt. Typisch zo'n paddestoel die je plukt omdat je denkt dat er anders niets te determineren valt. In een gewone werkweek zou deze paddestoel waarschijnlijk onbenoemd zijn gebleven. En dat zou jammer zijn geweest, want het is een soort die mogelijk slechts twee- of driemaal in dit ondermaanse is opgedoken. Er werden meer zwammen genoteerd die maar al te gemakkelijk over het hoofd worden gezien.

Zo is tweemaal *Entoloma jahnii* verzameld, een spierwit schelpje dat groeide op de binnenzijde van rottende schors. In Nederland is deze soort bekend van twee vindplaatsen, waar dit satijnzwammetje groeide op riet- en grasstengels.

Een ander nietig schelpje werd aangetroffen op een dode tak. De omstanders die er een korte blik op wierpen, hielden het voor een *Clitopilus*. Maar zij hadden ongelijk. Onder de microscoop waren ronde sporen te zien en plompe randcellen. Het bleek te gaan om *Cheimonophyllum candidissimum*, een soort waar de meesten van ons nog nooit van gehoord hadden!

Mondjesmaat

Een goede reden voor mycologen om kalkrijke streken te bezoeken is de aanwezigheid van Klompvoeten (*Phlegmacium*'s) in de daar gesitueerde bossen. Merkwaardig genoeg waren de eerste gordijnzwammen die we deze week vonden (*Cortinarius herpeticus* en *C. subtorvus*) kenmerkend voor zure, venige grond. Gelukkig vonden we in de loop van de week met mondjesmaat de soorten gordijnzwammen waar een Nederlandse mycoloog graag voor naar België rijdt. Zeker de moeite waard was *C. prasinus*, een gordijnzwam met een groene hoed die rood kleurt met een druppel loog. Zoals Thom Kuiper later enthousiast opmerkte: een piekervaring, zelfs voor iemand die kleurenblind is!

In totaal zijn er deze keer 28 soorten gordijnzwammen op naam gebracht. Het geslacht *Russula* leverde het hoogste aantal mycorrhizasoorten op, namelijk 40. Hieronder zaten soorten die ook in België niet alledaags zijn, zoals de Groene peperrussula (*Russula urens*) en de Donkere geelplaatrussula (*R. cuprea*). In de totaallijst staat ook *Russula sublongipes*, gedetermineerd met het recente boek van Reumaux & Moëne-Loccoz (2003). Deze Franse mycologen hebben het *Russula emetica/mairei*-complex proberen te ontrafelen. Hierbij zijn een groot aantal nieuwe soorten geïntroduceerd. Met hun tabel laat *R. sublongipes* zich relatief gemakkelijk uitsleutelen als een stevige *R. mairei*, waarvan ondermeer het rood in de hoed aan de randen verbleekt. Of deze vondst ook werkelijk *R. sublongipes* mag heten en of hun boek onze mycologische kennis vergroot of voornamelijk voor meer verwarring gaat zorgen, zal de toekomst moeten uitwijzen.

Hoewel er dus 40 soorten *Russula*'s op de lijst zijn gekomen, kreeg men in het veld niet de indruk dat ze prominent aanwezig waren. Want de aantallen waren meestal klein. Met uitzondering van de Glanzende russula (*R. integra*). Deze niet in Nederland voorkomende soort werd in bijna de helft van de excursiegebieden genoteerd en groeide in sparrenbossen

veelal in grote aantallen. En ze hadden ook hun normale formaat. Want dat was ook opvallend: onder invloed van de droogte vertoonden nogal wat *Russula*'s en Melkzwammen een soort dwerggroei. Misschien om energie te sparen in een ongunstig groeiseizoen. Deze strategie werd niet gevolgd door de boleten. Integendeel, wat er aan boleten werd gevonden was meestal groot en omvangrijk!

Kiloknaller

Op de eerder genoemde zuidhellingen vonden we tijdens vijf excursies de Satansboleet (*Boletus satanas*). In gewicht en qua afmetingen vormde deze soort de kiloknaller van de week. Zelfs op de camping, die ligt op een zuidhelling in een voormalig kalkgrasland dat met opslag is dichtgegroeid, werden exemplaren tussen de huisjes aangetroffen. Op sommige zuidhellingen werden meerdere groeiplaatsen van deze soort aangetroffen en vaak was het ook zo'n beetje de enige soort die we er vonden. Het was elke keer weer bijzonder om onder zulke extreem droge omstandigheden van die grote, gezond blozende vruchtlichamen te zien.

Van de boleten in ruimere zin vonden we enkele bijzondere lariksbegeleiders. Langs een bospad op een helling tussen verspreide lariksen groeiden op de kalkrijke bodem vlak naast elkaar de Grauwe ringboleet (*Suillus viscidus*) en *Suillus tridentinus*. De eerstgenoemde is in ons land uitgestorven of dreigt dat te doen, de andere is aan ons land maar helemaal nooit begonnen. Op deze plek stond ook de Lariksspijkerzwam (*Gomphidius maculatus*), waarvan de status in Nederland al even precair is. Het is niet bekend of deze spijkerzwam op een zelfde manier gebruik maakt van de in haar buurt groeiende boleten als de Roze spijkerzwam (*G. roseus*), die gedeeltelijk parasiteert op Koeienboleet (*Suillus bovinus*).

Bois de Resteigne

De bedoeling was om dit kroonjuweel pas aan het eind van de week te bezoeken omdat de indruk bestond dat het aantal soorten mycorrhizapaddestoelen langzaam aan het toenemen was. Toch waren twee excursiegroepen in het midden van de week na afloop van hun eigen excursie op eigen houtje naar dit gebied gereden. Dus zonder toestemming van de chef! Misschien als straf van hogerhand viel de mycoflora er zwaar tegen. In het verleden hebben mycologen hier bijzondere geluismomenten beleefd. Dit bos kan rijk zijn aan gordijnzwammen en vooral zeer rijk aan koraalzwammen. In de periode 1974-1978 zijn er maar liefst 12 soorten *Ramaria* aangetroffen. Daaronder zaten pronkstukken als de Fraaie koraalzwam (*R. formosa*), Beukenkoraalzwam (*R. fagetorum*), Anijskoraalzwam (*R. gracilis*) en *R. eosanguineum*. Van deze pracht was niets terug te vinden. Dat leidde al snel tot sombere bespiegelingen als zou de mycoflora op deze noordhelling op haar retour zijn. Frits Benjaminsen wees er, als één van de deelnemers die dit gebied ook in de zeventiger jaren bezocht, op dat dit hellingbos altijd extreem wisselvallig is geweest. Zoals veel bossen op kalkrijke bodems wisselen gunstige en minder gunstige jaren elkaar af, waarbij de eerstgenoemde duidelijk in de minderheid zijn. Maar in de jaren negentig zijn er nog enkele topexcursies geweest met dozen en tassen vol met de meest bijzondere *Phlegmacium*'s!

Nu moesten we het doen met een paar vezelkoppen, waarvan de Verborgene vezelkop (*Inocybe cryptocystis*) ongetwijfeld de meest bijzondere was. Ook stond er een soort waar dit bos mede zijn faam aan te danken heeft, namelijk *Xerula caussiei*. Dit is een grijze 'Beukwortelzwam' (*X. radicata*), maar met een berijpte hoed en steel.

Ah en O!

Zoals het blauw van *Conocybe aeruginosa* een visueel hoogtepunt was, zo gold dat ook voor de aanblik van het Groenplaatzwammetje (*Melanophyllum eyrei*; Plaat 6, pag. 81). Wie alleen de afbeelding in Phillips kende (1981), was niet voorbereid op het wonderlijke zeegroen van deze paddestoel. Deze collectie was afkomstig van het Forêt de St. Michel, een mooi nat beekdal op de grens van zuur en kalkrijk.

In een beekdal met tamelijk zuur sparrenbos in de omgeving van Ambly werden mooie exemplaren van *Leucocortinarius bulbiger* gevonden. Het is de enige gordijnzwam met witte sporenfiguur, vandaar dat hij in een apart geslacht *Leucocortinarius* is ondergebracht. Volgens Thom Kuyper is het waarschijnlijk geen mycorrhizasymbiont maar een strooiselsaprotoof.

Wat valt er verder nog onder de noemer van Ah & O? Er werden mooie exemplaren van de Stekelkopamaniet (*Amanita solitaria*) gezien, zoals de Latijnse naam aangeeft vaak solitair. Ook werden er nogal wat grijze amanieten uit de *Vaginata* groep waargenomen, waarvan een collectie met een volva van wel 3 mm dik als *Amanita pachyvolvata* is gedetermineerd. Even grijs maar veel eleganter is de Elzenamaniet (*A. friabilis*) die met zes breekbare exemplaren onder een els langs een snelstromende beek stond.

En dan hebben we het nog niet eens over de parasolzwammen gehad. Veertien soorten deze keer. Een aantal daarvan was zowel bijzonder fraai als bijzonder: Geelplaat-parasolzwam (*Lepiota xanthophylla*), Slanke wolsteelparasolzwam (*L. subgracilis*) en *Lepiota cystophoroides*. Uit de totaalijst bleek dat er al gewerkt werd met de recente *Macrolepiota*-tabel van Else Vellinga (2003) en dat leverde exotische namen op als *Chlorophyllum olivieri* en *Chlorophyllum rachodes* voor verschillende vormen van de Knolparasolzwam die kort geleden nog als één soort werden beschouwd. Maar u begrijpt dat we hiermee de categorie van Ah & O al lang verlaten hebben.

Kortom

Om iets samenvattends over deze werkweek te zeggen, kunnen we beginnen met een indicatie te geven van het aantal waargenomen soorten: 697 volgens de totaalijst. Maar tijdens het schrijven van dit verslag bleek dat nogal wat vondsten door verschillende oorzaken niet waren doorgegeven. Dus laten we zeggen een dikke zevenhonderd taxa. Dat aantal is wat hoger dan het gemiddelde van de afgelopen drie buitenlandse werkweken. Wel werden er toen aanzienlijk meer mycorrhizapaddestoelen gevonden. Met als uitschieter de ruim honderd gordijnzwammen die tijdens de werkweek van 2002 in Oostenrijk werden verzameld (Van den Berg, 2003). Wat dat betreft stelde Ave-et-Auffe 2003 enigszins teleur. Het grappige is, kijken we (nu echt voor de laatste keer) nog even terug naar de excursies in de jaren zeventig, dan zien we dat de aantallen toen sterk wisselden maar nooit erg hoog waren. Bijvoorbeeld wat gordijnzwammen betreft: 16 soorten in 1974, slechts 10 soorten een jaar later en 22 taxa in 1977. Ook voor koraalzwammen waren de aantallen vaak heel laag, alleen in 1975 was er een uitschieter met liefst 11 soorten!

Het lijkt erop dat in het collectieve geheugen van de NMV zich wat betreft dit deel van België een beeld heeft gevormd dat is samengesteld uit de hoogtepunten van alle voorgaande jaren. Met zo'n beeldvorming valt de werkelijkheid altijd een beetje tegen. Ook al moge uit dit artikel duidelijk zijn dat deze werkweek veel heeft opgeleverd dat de moeite waard was!

Met dank voor aanvullende informatie: Eef Arnolds, Frits Benjaminsen, Jacques Gelderblom, Thom Kuyper, Chiel Noordeloos, Jaap Wisman en uiteraard Yvonne Dijkman die de totaalijst van de excursies samenstelde.

Literatuur

- Arnolds, E., Kuyper, Th. W. & Noordeloos, M.E. (red.) 1995. Overzicht van de paddestoelen in Nederland. Uitg. Nederlandse Mycologische Vereniging.
- Van den Berg, T.A. 2003. De buitenlandse werkweek 2002. *Coolia* 46 (2): 72.
- Phillips, R. 1981. Paddestoelen en schimmels van West-Europa, Uitgeverij Het Spectrum. Utrecht/Antwerpen.
- Reumaux, P. & Moënné-Loccoz, P. 2003. Les Russules émétiques.
- Vellinga, E.C. 2003. *Chlorophyllum* en *Macrolepiota* in Nederland. *Coolia* 46 (4): 177- 188.
-

VOOR DE EEUWIGHEID Binnenlandse werkweek Bakkeveen

Rob Chrispijn¹ en Roel Douwes²

¹ Jodenweg 1, 8385 GP Vledderveen

² Kerklaan 86, 9717 HG Groningen

met bijdragen van Eef Arnolds, Nico Dam en Stip Helleman

Chrispijn, R. & Douwes, R. 2004. For eternity, the inland foray in Bakkeveen. *Coolia* 47(2): 71-78.

A report is given on the annual inland foray 2003 in Bakkeveen, 3-10 October. Despite the dry season 727 taxa were noted, among which many interesting, rare and threatened fungi. *Cortinarius subtortus*, *Entoloma insolitum* and *Symphiosirina angelicae* are reported as new for the Netherlands; *Psilocybe puberula* was found on a second and third locality.

De opzet van dit verslag is anders dan anders. Omdat wij ook al onze vinger hadden opgestoken toen de vraag werd gesteld wie iets wilde schrijven over de buitenlandse werkweek 2003, hebben we voor dit verslag enkele deelnemers gevraagd een korte impressie te mailen en dit aangevuld met eigen ervaringen, plus opmerkingen van diverse mycologen.

Gok

Het organiseren van een werkweek blijft een gok. Vooral in de loop van augustus, september wordt het spannend. Valt er voldoende neerslag? Lekkere zware onweersbuien? Of dagenlang regenachtig, stil of mistig weer? Prima, dat ziet er goed uit. Maar o wee, wanneer in september de terrasjes avond aan avond nog vol zitten of schrale winden uit de oosthoek waaien en vroege nachtvorstjes de kop opsteken. Dan krijg je het toch wat benauwd als werkweekorganisator: je voelt je bijna schuldig, al weet je dat jij er ook niets aan kunt doen.

In 2003 leken we op een regelrechte ramp af te stevenen: 32 fanatieke mycologen hebben zich gemeld en staan te trappelen om het veld in te gaan; de werkplek is O.K., de vergunningen zijn geregeld, we worden geheel verzorgd, dus willen we alleen maar paddestoelen, paddestoelen... gelukkig, beste lezers, zoals meestal, liep het ook dit jaar toch nog weer aardig goed af, zoals het vervolg zal leren. In het januarinumnummer van *Coolia* kon u in een artikel van Peter-Jan Keizer (Keizer, 2004) lezen hoe warm en hoe droog het precies was in 2003. Daaruit blijkt dat het noorden van het land minder neerslagtekort heeft gehad dan de rest van Nederland: we zaten bij toeval dus relatief gunstig.